

НАСТАВНО - НАУЧНОМ ВЕЋУ

Одлуком Наставно-научног већа Факултета за финансије, банкарство и ревизију, бр.304 од 13.07.2018., а у складу са Правилником о докторским академским студијама и начину и поступку одбране докторске дисертације, именовани смо у Комисију за писање извештаја о оцени докторске дисертације кандидата ма Биљане Радовановић под називом:

„Финансирање заштите животне средине у Републици Србији“

На основу увида у садржај и структуру рада, Комисија у саставу:

1. проф.др Лариса Јовановић, проф. емеритус, Алфа БК Универзитет, коментор
2. проф. др Миљана Барјактаровић, редовни проф. Алфа БК Универзитет, коментор
3. проф.др Маријана Видас Бубања, редовни проф. Алфа БК Универзитет, председник
4. проф. др Петар Веселиновић, редовни проф. Економски факултет у Крагујевцу, члан

Након увида у садржај и структуру докторске дисертације, Комисија подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ**1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ**

Кандидат ма Биљана Ђорђа Радовановић је рођена 11.10.1965 године у Београду, где је и завршила основну и средњу економску школу са одличним успехом.

На Економском факултету у Крагујевцу је дипломирала 22.02.2010 године, на смеру Привредни развој, са оценом 10 (десет) и стекла звање дипломирани економиста.

На Факултету Организационих наука (ФОН) завршила је мастер студије на смеру Финансијски менаџмент или менаџмент финансијског ризика 18.12.2013. године и одбранила мастер рад “Утицај пореза на финансијску позицију предузећа” са оценом 9 (девет).

Биљана Радовановић је после завршених мастер студија 2013. године уписала докторске студије на АЛФА БК Универзитету, на којима је положила све испите у року, са просечном оценом 9.5.

Радно искуство:

Кандидаткиња је свој радни стаж започела као приправник у финансијској служби у представништву иностране фирме, „Строј инвест“ LTD. Сурпус, где је радила на пословима финансија и анализе све до јануара 2000. када почиње да ради у Београдској пословној школи, сарадник у настави постаје 2011, а у асистента бива изабрана 10. јула 2015. за ужу стручну област Финансије, на предметима Монетарне и јавне финансије, Банкарство и Банкарски менаџмент.

Библиографија кандидата обухвата следеће радове:

1. Радовановић, Б. (2015). Основе система ПДВ и утицај на формирање цене коштања као фактор конкурентности предузећа, Међународни научни скуп УКСП-ИС 2015, Економски факултет у Приштини, Косовска Митровица, ISBN 978-86-80127-75-0, стр. 365-385.
2. Радовановић, Б. (2017). Одрживи развој и економски раст, ECOLOGICA 87 (2017), примљен за штампу. ISSN 0354 – 3285.
3. Веселиновић, П., Масловара Јовановић, Ј., Радовановић, Б., (2017).. Померање тежишта економске и регионалне моћи у глобалној економији, Међународни научни скуп ИОР-ЕДА 2017, Економски факултет у Приштини, Косовска Митровица, ISBN 970-86-80127-85-9

Ови радови односе се на теме економије, финансија и парадигме одрживог развоја, које су обухваћене и предметом докторске тезе и објављени су у релевантним научним публикацијама.

Објављени радови квалификују кандидаткињу за одбрану докторске дисертације
Биљана Радовановић има активно знање енглеског језика.

2. ПОЛАЗИШТА, ПРЕДМЕТ И ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња почиње своју докторску дисертацију наводећи да је један од највећих проблема са којима се суочава данашње друштво брига за заштиту животне средине и истиче да су човеков немар и небрига довели у питање опстанак планете. Све климатске промене, као и већина природних непогода су резултат човековог негативног утицаја на екосистеме и животну средину. Ефекат стаклене баште који изазива повећање испаравања мора и уз то повећавање облачности је највећа претња за наш опстанак.

Заштита животне средине је релативно нов појам, који представља заједнички назив за све облике очувања животне средине у свету, па тако и у нашој земљи. У Европској унији, која се са посебном пажњом бави сегментом очувања животне средине, постоје посебни параметри на основу којих земље чланице и земље кандидати бивају оцењивани и третирани као део европске заједнице народа, која је схватила важност очувања животне средине, у складу са принципима одрживог развоја. Од специфичности потреба и степена развијености земаља кандидата зависе улагања које се издвајају у Европској унији за ту област.

Један од основних концепата економије природних ресурса и заштите животне средине је концепт одрживости, тј. концепт одрживог развоја. Различите дефиниције у светској литератури се могу наћи на ову тему, али сви се слажу да је концепт одрживог развоја заузео централно место у разматрању дугорочне перспективе опстанка и напретка човечанства.

У циљу одрживог развоја неопходно је да се фокусирамо на коришћење обновљивих извора енергије, као што су соларна енергија, еолска енергија, хидроенергија, енергија таласа.

топлотна енергија хидросфере, енергија биосфере (биолошка енергија), енергија биомасе, биогаза и геотермална енергија.

Један од закључака овог рада је и да у решавање ових проблема најозбиљније треба да се укључе државне институције, јер њихова подршка и деловање може дати највеће резултате. Као предмет изучавања ове докторске дисертације наведена је анализа тренутног стања у области финансирања заштите животне средине у Републици Србији, која се највише финансира из средстава државног буџета, али и остали начини финансирања који су одређени за ову област. Кандидаткиња указује на то да је систем финансирања заштите животне средине у Републици Србији је децентрализован, али се пре свега ослања на средства државног буџета, средства намењена за ту сврху и сопствена средства.

Непосредни повод за истраживање насловљене теме био је управо сложеност односа који постоје између животне средине и економије и одређују да се проблеми који су нагомилани у животној средини, најбоље решавају комбинацијом економских и осталих инструмената. Овај рад третира економски аспект проблематике заштите животне средине код нас и у свету, а тиче се конкретно финансирања пројеката намењених очувању, заштити и санирању животне средине у Републици Србији, у оквиру циркуларне економије. Она представља систем у коме се ресурси, отпад и енергија штеде тако што се користе у више циклуса и на тај начин имају мултипликовану употребну вредност. Циркуларна економија се разликује од рециклаже, зато што захтева рад на сваком делу процеса производње, а тек на крају долази процес рециклаже.

Дисертација је подељена на осам поглавља, укључујући увод и закључна разматрања, у којима се објашњава како се Република Србија суочава и бори са нараслим проблемима у области заштите и очувања животне средине и на које све начине финансира активности у тој области, и разматра способност државе да креира адекватну стратегију за решавање будућих проблема финансирања у области заштите животне средине у склопу приступних преговора за улазак у ЕУ.

Као примарни циљ овог истраживања, кандидаткиња је одабрала да се анализирају досадашњи модалитети финансирања, а затим представе потенцијални модалитети финансирања у области заштите животне средине у Републици Србији. Та анализа је извршена

на бази неких претходних и ранијих искустава и неких облика финансирања које ће Србија имати обавезу да уведе као земља кандидат за чланство у ЕУ.

Модалитети финансирања могу бити различити, зависно од економских инструмената који су заступљени у одређеној земљи. Економски инструменти спадају у ону категорију инструмената чији циљ је да делују на понашање друштва у целини, и то финансијским подстицајима, а циљ је унапређење управљања животном средином и природним ресурсима.

Секундарни циљ истраживања је анализирање фактора који могу да имају утицаја на отварање нових могућности за финансирање заштите животне средине у Републици Србији.

Осим тога, циљ овог истраживања је и да се сагледа економска оправданост повећане количине издвајања финансијских средстава из буџета РС, за област заштите животне средине, а други циљ је сагледавање допунских извора финансирања, за подршку тако важне области као што је заштита животне средине. Постоје различити модалитети финансирања у области заштите животне средине, од фондова за те намене, до одређених такси које се плаћају зависно од степена загађивања (принцип „загађивач плаћа“). Као пример, се могу навести таксе које се на погонска горива плаћају у друмском саобраћају, а такође и дажбине на емисију угљендиоксида које се примењују у неким државама-чланицама Уније, као и друге таксе и порезе.

Постоје и различити финансијски инструменти којима се подстиче употреба технологија и ресурса у циљу смањења емисија гасова с ефектом стаклене баште, а они су бројнији и разноврснији у односу на остале групе инструмената који штите животну средину.

Посебан циљ је истражити а односи се на питање да ли су научни кадрови у Републици Србији довољно едуковани да могу да израђују стручне пројекте из области заштите животне средине, за конкурисање из средстава ИПА фондова, како би се бесповратна средства из фондова Европске уније задржавала у Републици Србији.

Србији предстоји усклађивање националних политика са Агендом Уједињених нација за одрживи развој до 2030. године, али и усклађивање других секторских политика које су непосредније усмерене на специфичне циљеве одрживог развоја садржане у Агенди.

3. ЗНАЧАЈ И АКТУЕЛНОСТ ИСТРАЖИВАЊА

Поглавље 27 које се мора отворити и испунити све услове које ЕУ захтева од Републике Србије, да би приступила заједници европских народа је оно што највише даје актуелност овој теми која је обрађена у докторској дисертацији кандидаткиње.

Актуелност овог истраживања односи се и на чињеницу да прелаз ка зеленој економији који земље у развоју треба да остваре обухвата неколико задатака, који на први поглед могу изгледати противречно, али морају да обухвате све сегменте привреде да би се на тај начин кренуло у позитивном правцу. У Републици Србији, која је и главни субјект ове докторске дисертације, тај прелаз се највише тиче инвестиција у еколошке пројекте, које у крајњем исходу могу позитивно да утичу на развој технологија и иновација. Затим, оптималније коришћење енергије и ресурса води ка знатном побољшавању конкурентности предузећа, а увођењем зеленијих производа и производних процеса отварају се нова радна места.

Веза између потрошње ресурса потребних за економију једне земље и заштите животне средине која све више постаје примарни чинилац одрживог економског развоја налази своје утемељење у појму Зелена економија која се дефинише као она економија чији резултати побољшавају људско благостање и социјалну једнакост, а смањују еколошки ризик.

Зелена економија покреће и раст инвестиција које повећавају ефикасност енергије и других ресурса, тако да сам концепт зелене економије није само средство за "озелењавање економије", то је пре свега инструмент за постизање одрживог развоја. Велику одговорност за очување правог квалитета животне средине, сматра кандидаткиња, носе креатори политике и јавност мора бити упозната са важношћу одрживог развоја и концептом зелене економије као начином да се постигне позитиван допринос у овој области.

Као централни елемент, зелени економски раст мора бити омогућен без претеране потрошње ресурса и емисије гасова који производе ефекат стаклене баште. Углавном се велики напори улажу у промовисање чисте технологије и прилагођености пољопривредне технике очувању природних ресурса.

У наредном периоду, Република Србија ће морати да, у складу са својим разумевањем зелених послова и могућностима своје економије, направи разлику између зелених и незелених послова. Зелени послови треба да буду пристојни послови, треба да се поштују права радника, плате морају бити пристојне, треба да нуде сигурност посла, сигурност на раду и хумане услове рада..

Значај ове докторске дисертације јесте и уочавање важности њене израде, како за истицање глобалних проблема везаних за дуготрајну изложеност животне средине негативном утицају човека и њену све већу угроженост, тако и у проналажењу места које Република Србија заузима у европским, па и светским размерама и њену укљученост у решавање насталих еколошких проблема.

Стање у области заштите животне средине у Републици Србији бележи одређени напредак у последњих неколико година, нарочито од када се Република Србија рачуна као земља кандидат за приступ у чланство у ЕУ (14.1.2014).

Концепт стратегије одрживог развоја у Републици Србији је настао као резултат реалне потребе схватања важности заштите животне средине и подвлачења значаја успостављања везе између економских и социјалних циљева и заштите животне средине, а све у циљу обезбеђивања бољег квалитета живота људи.

Главни извор финансирања у области заштите животне средине код нас и даље остаје буџет Републике Србије, иако постојећа издвајања ни издалека не покривају трошкове улагања у пројекте од интереса за ову област. Ту се морају наћи системска решења, у смислу да издвајања у виду накнада и пореза који се тичу заштите животне средине треба маркирати као износ у буџету Републике Србије који би требало да се издваја бар у том истом обиму и улаже у пројекте и предузећа који санирају штете настале досадашњим немаром према животној средини и даје оним организацијама и привредним субјектима који улажу у зелену економију, циркуларну економију у циљу одрживог развоја.

У Републици Србији постоји фонд за заштиту животне средине, који је обновљен у прошлој години у виду Зеленог фонда. Без обзира на правни облик Фонда, сва средства којима држава располаже треба да буду транспарентна, да би се наменско располагање лако могло сагледати. Средства из државног буџета било у виду Фонда за заштиту животне средине у протеклом периоду, било у облику Зеленог фонда, као буџетске линије, су у Републици Србији, као и у свим до сада анализираним земљама, главни извор финансијских средстава за финансирање заштите животне средине.

Фискални савет оцењује да је снажно повећање улагања у заштиту животне средине буџетски приоритет у 2019.години и наредним годинама. Србија је тренутно међу еколошки најзагађенијим земљама у Европи – што угрожава здравље становништва, скраћује просечан животни век, погоршава квалитет живота и утиче на неравномеран регионални развој. Фискални савет објашњава да би јавне финансије морале одмах да се суоче са овим проблемом, односно да би већ буџет за 2019.годину требало да предвиди много већа средства за инвестиције у заштиту животне средине. За то тренутно постоје ретко повољне околности, јер ће се у буџету за 2019.годину појавити довољан фискални простор добијен привредним растом и смањивањем јавног дуга. Највише средстава је потребно уложити у сектор вода – око 6 млрд евра (пречистачи отпадних вода, изградња канализационе мреже и друго), затим још око 1.5 млрд у сектор отпада (изградња регионалних депонија са пратећим постројењима и друго) и око 1 млрд у заштиту и квалитет ваздуха.

Најважнији извори финансирања заштите животне средине су комбинација јавног и приватног привредног сектора. Комбинацијом та два чиниоца заштита животне средине се подиже на виши ниво. Трећи по реду, али не мање важан и не мање издашан је удео међународних средстава, који је све заступљенији, поготово у земљама у развоју, каква је Република Србија. Финансијска средства која додељује Европска унија се могу искористити само уз јасно дефинисање стратегије развоја и градацију важности у санирању последица за животну средину, уз остваривање несметаног процеса друштвене репродукције под условима које захтева тржишна економија.

4. ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ У ИСТРАЖИВАЊУ

На основу предмета, полазишта и циљева, као и теоријско методолошких истраживања дефинисаног коришћењем релевантних библиографских извора, кандидаткиња је дефинисала и поставила једну основну и четири помоћне хипотезе:

ГХ – Финансијски менаџмент животне средине у Србији је недовољно развијен због недовољне истражености ефикасних инструмената финансирања животне средине.

Помоћне хипотезе:

Х1 – Најзначајнија карактеристика садашњег система финансирања заштите животне средине у Републици Србији је недовољност наменских средстава и децентрализованост извора финансирања, нарочито из приватног сектора привреде.

Х2 – Одсуство примене финансијских инструмената као што су дугорочни кредити, хартије од вредности, партнерство између јавног и приватног сектора и улагање у акције.

Х3 – У финансирању пројеката у области заштите животне средине, буџет Републике Србије је доминантан извор.

Х4 – Систем финансирања заштите животне средине у Републици Србији мора уврстити оне инструменте финансирања заштите животне средине, који ће се слагати са инструментима из те области које се примењују у ЕУ и које ће наша земља морати да уведе у свој систем финансирања ове области као услов за улазак у ЕУ.

5. ТЕОРИЈСКО – МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња је у складу са претходно дефинисаним хипотезама, као и у сагласности са основном сврхом, предметом и циљевима истраживања поставила и одговарајући теоријско – методолошки оквир.

У поступку истраживања коришћена је методологија рада заснована на дијалектичком јединству:

- логичких начела,

- теоријских знања,
- практичких радњи и техничких средстава којима се спроводило истраживање.

Логичка начела су коришћена како би се на аргументован и систематичан начин донели закључци о предмету истраживања.

Теоријска сазнања су заступљена у раду као претходна сазнања о екологији, заштити животне средине, начину њеног финансирања у појединим земљама, њеном појавном облику и начинима на који се свака земља бори за свој удео у решавању глобалних еколошких проблема који су постали претња за цео људски род.

Аналитичке методе (анализа и синтеза, апстракција, специјализација, дедукција) користиле су се за одабир релевантне научне и стручне литературе из области која је предмет истраживања, као и релевантних података публикованих на Интернету и у другим медијима. Такође, важно је истаћи да су применом метода апстракције и специјализације, тј. издвајањем најзначајнијих елемената појмове и ставова изведени закључци о предмету истраживања. На овај начин дефинисане су полазне основе и детерминанте у истраживању. Историјски метод је коришћен да би се показала генеза развоја заштите животне средине и начини њеног финансирања.

Статистичке методе омогућиле су примену конкретизације, генерализације и индукције. Оне су коришћене за приближавање апстрактних појмова конкретним и апроксимацију података. Анализом сложених целина, применом метода конкретизације и генерализације, преко појединих и посебних делова, њиховим спајањем и стављањем у различите односе и везе, добили смо важне закључке.

Опште научне методе (хипотетичко-дедуктивна, аналитичко-дедуктивна, компаративна) користиле се у конкретизацији знања до којих се дошло у истраживању. Метода компаративне анализе омогућила је поређење података о финансирању заштите животне средине у различитим земљама у нашем окружењу, као и шире. У анализи података смо показали како младе чланице Европске уније решавају проблем заштите животне средине, а разматрали смо и напоре Републике Србије да нађе финансијска средства и да одговори захтевима ЕУ у овој области, уз истраживање како је то на одређеном примеру Република Србија способна да уради. Статистичка метода користили смо за преглед и обраду података добијених истраживањем, као

и података добијених од ресорних министарстава и локалних самоуправа, а везаних за финансирање пројеката заштите животне средине у Републици Србији у досадашњем периоду.

Обављен је и мониторинг појединих параметара и фактора ресурса заштите животне средине у анализираним временским интервалима и утврђене законитости и карактеристике тог кретања у посматраним периодима.

Методом индукције и дедукције омогућено је стицање сазнања на основу емпиријских података о управљању одрживим развојем у посматраним земљама, као и код нас.

На основу тога изведени су закључци о изворима финансирања и дистрибуције средстава појединих земаља у циљу заштите животне средине, и процењено како наша земља остварује улагања у ову, све значајнију област и тако доприноси економском расту и развоју. Квантитативне методе су коришћене у циљу синтезе и анализе добијених података и предлога могућих модела финансирања заштите животне средине у Републици Србији у досадашњем периоду, а поготово за пројекције у наредном периоду.

Извори података који су коришћени у изради дисертације су: доступна литература (монографије и књиге) као и документација ресорних министарстава у Републици Србији (Министарство финансија РС, Министарство заштите животне средине РС), релевантни радови из научних часописа и документација привредних комора.

6. СТРУКТУРА И САДРЖАЈ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација кандидаткиње МА Биљане Радовановић, чији је наслов “Финансирање заштите животне средине у Републици Србији” има 8 поглавља са уводом, литературом и садржи 226 страна. У раду се налазе 17. графикона, 13 табела и 12 слика. Дисертација има следећу структуру по поглављима:

I УВОД

1. ПОЛАЗИШТА ИСТРАЖИВАЊА

1.1. Предмет истраживања

- 1.2. Циљ истраживања
2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА
3. ПОСТАВЉЕНЕ ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА
4. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА И ИЗВОРИ ПОДАТАКА

II ЕКОЛОШКИ ПРОБЛЕМИ - ОДРЖИВИ РАЗВОЈ

1. ПОЈМОВИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЕКОЛОГИЈЕ И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
 - 1.1. Заштита животне средине – дефиниција и основне поставке
 - 1.2. Екологија као научна дисциплина
 - 1.3. Концепт одрживог развоја – историјски приказ
 - 1.4. Сличности и разлике појмова заштите животне средине, екологије и одрживог развоја

III ПРОЈЕКТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

1. ЗАШТИТА ЕКОСИСТЕМА
2. АДАПТАЦИЈА ИНДУСТРИЈЕ И ПРОИЗВОДНИХ СИСТЕМА У ЦИЉУ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
3. ЗАШТИТА ВОДНИХ РЕСУРСА
4. ЗАШТИТА ШУМСКИХ РЕСУРСА
5. ЗАКОНОДАВСТВО – ПРАВНИ ОКВИР СПРОВОЂЕЊА ПЛАНОВА И ПРОЈЕКТА У ЗАШТИТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
6. СТРАТЕГИЈА ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ ДО 2020. ГОДИНЕ
 - 6.1 Особине циљева ЕУ
 - 6.2 Република Србија у односу на европске циљеве у Стратегији 2020
7. СТАНДАРДИ ЗА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ-ISO 14 000
 - 7.1 EMAS (Eco Management and Audit Sheme)

IV МОДАЛИТЕТИ ФИНАНСИРАЊА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

1. ФИНАНСИРАЊЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ЗЕМЉАМА ЗАПАДНЕ ЕВРОПЕ
 - 1.1. Анализа законске регулативе као оквир за финансирање заштите животне средине у ЕУ
 - 1.2. Мере ЕУ
 - 1.3. Модели финансирања у ЕУ
2. ФИНАНСИРАЊЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ЗЕМЉАМА ЈУГОИСТОЧНЕ ЕВРОПЕ
3. ДОСАДАШЊИ НАЧИН ФИНАНСИРАЊА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У РС
 - 3.1. Стање у области заштите животне средине у Републици Србији

- 3.2. Праћење и имплементација стратегије одрживог развоја Републике Србије
 - 3.2.1. Национална листа индикатора заштите животне средине
- 3.3. Финансирање заштите животне средине у Републици Србији

V УЛОГА МЕЂУНАРОДНИХ ФИНАНСИЈСКИХ ИНСТИТУЦИЈА У ЗАШТИТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

- 1. ОДРЖИВО ФИНАНСИРАЊЕ
- 2. UNEP-FI и банкарске организације
 - 2.1. Иновације које је UNEP-FI одредио као најзначајније
- 3. ФОНДОВИ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
 - 3.1. Фонд за техничку сарадњу (Конвенција из Базела)
 - 3.2. Глобални фонд за заштиту животне средине (GEF)
 - 3.3. Мултилатералне развојне банке: Фонд за чисту технологију и и друге програме
 - 3.4. Фонд за помоћ почетном капиталу (SCAF)
 - 3.5. Стратешки приступ међународном управљању хемијом (SAICM)
 - 3.6. Фонд за зелену климу. CDM програм активности (средства UNFCCC)
- 4. ИНСТРУМЕНТНИ ФИНАНСИРАЊА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

VI ФИНАНСИРАЊЕ, ОДЛАГАЊЕ И РЕЦИКЛАЖА ОТПАДНИХ МАТЕРИЈА КАО УСЛОВ ЗА РАЗВОЈ ЕКОНОМИЈЕ РС

- 1. САНАЦИЈА ОТПАДА КАО ИМПЕРАТИВ ЗА СТВАРАЊЕ ЗДРАВЕ ЕКОЛОШКЕ СРЕДИНЕ
 - 1.1. Дефиниција отпада и прераде по Агенцији за заштиту животне средине
 - 1.2. Подела отпада
 - 1.3. Интегрални систем управљања отпадом
 - 1.4. Национална стратегија управљања отпадом
- 2. ПРАДА МАЂЕ ОПАСНОГ ОТПАДА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ПОСМАТРАНО СА ЕКОНОМСКОГ АСПЕКТА
- 3. ИНТЕГРАЛНО УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ
- 4. ЈАВНО ПРИВАТНО ПАРТНЕРСТВО У МЕНАЏМЕНТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

VII РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА (ИЗВОРИ И МОДЕЛИ ФИНАНСИРАЊА)

- 1. АНАЛИЗА НАЧИНА И ИЗВОРА ФИНАНСИРАЊА ПРОЈЕКТА У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ПО ЛОКАЛНИМ САМОУПРАВАМА И КУМУЛАТИВНО,

- СА ОСВРТОМ НА МОГУЋА РЕШЕЊА У БУДУЋЕМ ПЕРИОДУ
2. МОДЕЛИ ФИНАНСИРАЊА ЕКО-ПРОЈЕКТА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ, СА ОСВРТОМ НА ЗЕЛЕНИ ФОНД
 3. ЗНАЧАЈ И АКТУЕЛНОСТ РЕШАВАЊА ПРОБЛЕМА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

VIII ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ

У првој глави постављен је хипотетичко–методолошки оквир истраживања, образложена је проблематика, предмет и циљ истраживања, наведене постављене хипотезе и методе истраживања, укратко су описане структура рада и предвиђени очекивани резултат и допринос дисертације.

Други део дисертације дефинише основе заштите животне средине и концепта одрживог развоја и наглашава кључне детерминанте, компоненте и принципе одрживог развоја, као и стратегије које се спроводе у циљу усклађивања свих фактора са животном средином.

Трећа глава се односи на пројекте који се тичу заштите животне средине, адаптацију различитих сегмената на промењене услове у животној средини, заштиту екоструктуре и прилагодљивост привреде на промењене услове у животној средини, затим на адаптацију биодиверзитета на климатске промене, а ту је и правни оквир за спровођење одређених адаптивних промена у заштити животне средине.

Четврта глава бави се питањем избора адекватног система финансирања решавања глобалних проблема у области заштите животне средине, начина финансирања зависно од врсте еколошких пројеката, са посебним освртом на економску исплативост таквих пројеката у земљама које су пре Републике Србије ушле у Европску унију.

Након извршене идентификације начина, метода и могућности финансирања еколошких пројеката и заштите животне средине уопште, наведене су земље које су развиле систем заштите животне средине, начини на које се та заштита спроводи и средства која те земље, према степену развоја економије, могу да издвоје за ту намену.

Пета глава ове дисертације односи се на улогу међународних институција у заштити животне средине, и у њој су обрађени и међународни економски инструменти којима се финансира заштита животне средине, као и утицај мултинационалних компанија на концепт одрживог развоја на интернационалном нивоу.

У шестој глави овог докторског рада тежиште је на проблемима заштите животне средине у Републици Србији. Прво је приказан преглед насталих проблема у тој области, а након тога и економски инструменти који служе за њихово превазилажење.

Након опште обраде проблема животне средине у Републици Србији, кандидаткиња тежиште ставља на интегрисано управљање отпадом као могући ресурс зелене економије. У оквиру овог поглавља урађена је и анализа модела финансирања познатог као јавно-приватно партнерство.

Седма глава се односи на резултате истраживања о изворима и моделима финансирања заштите животне средине у Републици Србији. Дисертацијом су обухваћени и подаци о финансирању заштите животне средине који се приказују у годишњим извештајима о стању животне средине у Републици Србији и индикатори по којима се врши извештавање. Анализа обухвата начин финансирања пројеката од важности за заштиту животне средине и по јединицама локалне самоуправе Републике и кумулативно.

Осма глава се односи на закључна разматрања. Донети закључци имају за циљ да потврде или демантују постављену хипотезу и подхипотезе. Резултати истраживања ће бити занимљиви свим привредним субјектима, како учесницима у области заштите животне средине, тако и загађивачима и онима који покушавају да одрже животну средину чистом, без обзира на то што се у економији мора рачунати на одређени степен експлоатације природних ресурса, који је неопходан да би привредни раст ишао узлазном линијом.

7. ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Полазећи од дефинисаних циљева и постављених хипотеза, одговарајући резултати докторске дисертације се огледају у следећем:

Најважнији извори финансирања ове области у РС потичу из јавног и приватног сектора привреде, а само оптималном комбинацијом оба извора наћи ће се начини да се инвестиције у заштиту животне средине подигну на виши ниво у односу на садашњи.

Кандидаткиња је успешно доказала да извори финансирања из којих би могао да се исцрпи велики део финансијских средстава - међународне финансијске институције - морају да виде у стратегијама које РС доноси и на основу којих треба да дугорочно спроводи јасно дефинисане приоритете у области заштите животне средине. Аплицирање за средства ЕУ захтева посвећеност и добру припремљеност пројеката и образовани кадар који би те пројекте могао да спроведе до краја. Осим тога, учешће сопственог капитала је иницијални подстицај у пројектима које би инострани капитал могао да подржи. Морало би се показати више спремности на улагања и отварање свих структура за бригу о животној средини са наше стране, да би страни капитал нашао плодно тло за свој удео у томе.

Када су у питању модели или облици улагања у област заштите животне средине, приватни сектор је кроз јавно-приватна партнерства нашао начин да се укључи. Овај модел је нарочито погодан за развој инфраструктуре и почиње пружањем техничке помоћи, а наставља се оперативним активностима.

Моделу јавно-приватног партнерства је дата једна од најважнијих улога у циљевима заштите животне средине. У складу са тим начином улагања у област заштите животне средине, укључио се и банкарски сектор. Он стоји на располагању држави, и то са циљем да јој помогне да превазиђе проблеме у сектору заштите животне средине, а држава је обавезна да обезбеди сигуран амбијент за укључење банака. То подразумева кредитну оправданост понуђених пројеката и реализовање наплате реалних накнада за коришћење природних добара.

Кандидаткиња је подсетила и на то да финансирање заштите животне средине не сме да оптерећује државни буџет, па се стога трага за алтернативним изворима финансирања заштите

природе и пројеката који доприносе одрживом развоју. Потребно је у предстојећем периоду позабавити се приватним сектором привреде, који свој удео у улагању у заштиту животне средине, осим у обавезности, по систему загађивач плаћа, мора да препозна и у могућностима улагања која, осим чисте производње, доносе и економску добит предузетницима.

Веома је битно за државу да издвајања за очување природе и зелену економију не посматра као трошак. Дугорочно се издвајања у ову област претварају у веома важну инвестицију, која доприноси расту и развоју, како привреде, тако и природе, а видели смо да то не смеју бити супротстављене категорије.

Када је у питању финансирање сегмента отпада у укупном финансирању заштите животне средине, ту су улагања још исплативија, јер се отпадне материје могу користити као секундарна сировина, енергент или рециклажни производ.

Фондови су најбоља допуна државном буџету уколико имају општи карактер, што значи да нису наменски, а када су конституисани са неким специфичним циљем, онда се из тих средстава финансира нека специфична инвестиција у домену заштите животне средине.

Фонд за заштиту животне средине може бити засебна организациона целина, има своју сврху и специфичну намену и као такав се не сме користити за друге намене. Већина развијених земаља, нарочито у Европи, на тај начин третира средства својих фондова за сегмент заштите животне средине.

Фондови углавном улажу у нове инвестиције за заштиту животне средине, а држава из буџета финансира остале активности које се тичу управљања и контроле. Постоје и фондови који финансирају по територијалном принципу: локални, државни и међународни.

Прикупљање прихода за заштиту животне средине уз помоћ економских инструмената је приоритетни циљ сваког фонда заштите животне средине.

Када су у питању хипотезе које су постављене на почетку овог рада, можемо закључити да је кандидаткиња овим радом доказала да финансијски менаџмент у области заштите животне

средине животне средине у Србији недовољно развијен услед недовољне истражености ефикасних инструмената финансирања заштите животне средине.

Како је заштита животне средине релативно млада област у Републици Србији, тако и они који треба да је спроводе нису у довољној мери, ни организационо, ни финансијски, у могућности да реализују пројекте који се од њих захтевају. С тим у вези, потребно је, у складу са тенденцијом претприступних активности, развити и већи број ефикасних инструмената финансирања заштите животне средине, што је изнесено и у препорукама Европске комисије.

Подхипотеза која говори о карактеристикама садашњег система финансирања заштите животне средине у Републици Србији, као система са недовољно наменских средстава и децентрализованом шћу извора финансирања, поготову из приватног сектора привреде, говори уствари о томе да се оснивањем Зеленог фонда, средства прикупљена од стране загађивача и других обвезника плаћања зеленог динара, не користе у својој пуној вредности у сврху заштите животне средине, што нимало не погодује решавању проблема у овој области. Затим, локалне самоуправе не користе средства намењена заштити животне средине наменски из још једног разлога, а то је недостатак адекватних пројеката који се баве санирањем последица загађења животне средине и заштитом природних добара у складу са принципима одрживог развоја. Због недовољне припремљености (кадровски, административно и правно), локалне самоуправе не успевају да наменски искористе прикупљена средства. Истраживање инструмената финансирања заштите животне средине директно се односи на улазак Републике Србије у Европску унију у оквиру поглавља 27.

8. ЛИТЕРАТУРА

У овом поглављу кандидаткиња је навела 210 коришћених извора из којих је рад конципиран, што осим библиографских јединица садржи и релевантне интернет изворе.

1. Adnađević B., Jovanović L.: *Nova klasa termoizolacionih materijala na bazi ugljenog letećeg pepela*, Ecologica 54 (2009), 75-78.

2. Agenda 21, United Nations Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, 14 June 1992, <http://www.un-documents.net/agenda21.htm>
3. Ajduković G., Jovanović L.: *Istraživanje energetske efikasnosti i mogućnosti dobijanja energije iz biomase u Vojvodini*, Ecologica 54 (2009), 113-116.
4. Barjaktarović M, Ilić Ž, *Značaj finansijskih instrumenata u upravljanju rizicima povezanim sa klimatskim promenama*, Međunarodni naučni skup, Beograd 2016
5. Beke, Trivunac Josefina - *Izvori finansiranja zaštite životne sredine u Srbiji* – Izlaganje na Međunarodnoj konferenciji 2012, Ecologica, zbornik abstrakata
6. Brnjas, Z; Stošić I; Milivojević S; *Finansiranje aktivnosti zaštite životne sredine jedinica lokalne samouprave u Srbiji*; Ecologica, god 21, no. 76 (2014) .
7. Critical infrastructure emergency risk management and assurance – Handbook. Emergency management Australia, 2003. Infrastructure handbook.pdf.
8. Čajka Z., Jovanović L., Ermakov V.: *Challenges and opportunities in the global waste management*, Zaštita materijala i životne sredine 5, No 1 (2016), 1-13.
9. Decision No 1600/2002/EC of the European Parliament and of the Council of 22 July 2002 Laying down the Sixth Community Environment Action Programme OJL, 242, 10.09.2002 p.13.
10. Direktiva 2000/60/EC Evropskog Parlamenta i Saveta od 23. oktobra 2000.
11. Đuran J., Golušin M., Munitlak Ivanović O., Jovanović L., Andrejević A.: *Renewable energy and socio-economic development in the EU*, Problemy Ekorozwoju 8, No 1 (2013), 105-114.
12. Ermakov V., Jovanovic L.: *A city as urban taxon of the biosphere and the problem of garbage*. Proc. of International scientific conference "Urbaneco". Zrenjanin 2011. 87-94.
13. Ermakov V., Jovanović L., Čajka Z.: *A city as an urban taxon of the biosphere and a problem of waste*, Zaštita materijala 56, No 3 (2015), 251-260.
14. Golušin M., Dodić S., Vučurović D., Jovanovic L., Munitlak Ivanović O.: *Sustainable energy management in industry of Republic of Serbia. Biogas power plants advantages*. Industrija 40, No 4 (2012), 107-124.

15. Golušin M., Dodić S., Vučurović D., Ostojić A., Jovanović L.: *Exploitation of biogas power plant - CDM Project, Vizelj, Serbia*, Journal of Renewable and Sustainable Energy 3, No 5, 052701 (2011), pp. 1-11, doi: 10.1063/1.3631820.
16. Golušin M., Munitlak Ivanović O., Jovanović L., Domazet S.: *Determination of ecological-economic degree of development in Countries of SE Europe - weight coefficients technique*, Problemy Ekorozwoju 7, No 1 (2012), 87-93. M22.
17. Hartwick, J.M. Substitution Among Exhaustible Resources and Intergenerational Equity, Review of Economic Studies 1978, 4.
18. Houghton J.: *Global Warming: The Complete Briefing*, Cambridge University Press, 2006.
19. IPCC (2007), *Climate Change 2007: The Physical Science Basis*, Contribution of Working Group I to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change (S. Solomon, D. Qin, M. Manning, Z. Chen, M. Marquis, K.B. Averyt, M. Tignor and H.L. Miller (eds.)), Cambridge University Press, Cambridge United Kingdom and New York, NY, USA, 996 pp.
20. Ivanov M., Jovanović L., Martinović D.: *Mogućnosti primene energije vetra u Srbiji*, Ecologica 54 (2009), 107-112.
21. Jevtić, M., : *Ekonomski razvoj i zaštita životne okoline: finansiranje zaštite životne okoline u Evropskoj uniji – god 1 br 1 Jugozaštita – Beograd*.
22. Jordačijević S., Jovanović L., Radosavljević Ž., Anđelković M., *Koncept integralnog održivog upravljanja otpadom*, Ecologica 58 (2010), 237-244.
23. Jovanovic L., Bajin D.: *Nove resursoštedljive tehnologije i savremeni ekološki problemi*, Ecologica 67 (2012), 331-336.
24. Jovanović Đ., Jovanović L., Matavulj M.: *Međunarodni ugovori u oblasti zaštite životne sredine od značaja za RS u procesu EU integracija*, Ecologica 75 (2014), 361-368.
25. Jovanović L., Bajin D.: *Primena obnovljivih izvora energije u saobraćaju*. Tematski zbornik radova, Međunarodna naučna konferencija "Energetska efikasnost železnice u funkciji održivog razvoja", Beograd, 2011, 21-32.

26. Jovanović L., Cvijić L., Tomić A., Radosavljević M., Anđelković M.: *Napredak Republike Srbije u pripremi CDM projekata*, Ecologica 69 (2013), 67-72.
27. Jovanović L., Cvijić L., Tomić A., Radosavljević M.: *The CDM project activity in the Republic of Serbia*, 8th Conference on Sustainable Development of Energy, Water and Environment Systems (SDEWES 2013), Dubrovnik (Croatia) 2013, Digital Proceedings, Paper 0251, pp. 1-7, ISSN 1847-7178.
28. Jovanović L., Cvijić L.: *The project activities of the renewable energy resources use in the Republic of Serbia*, J. Sustain. Dev. Energy Water Environ. Syst. 2, No. 2 (2014), pp. 234-242.
29. Jovanović L., Čajka Z.: *Problem komunalnog otpada u svetu i Srbiji*, Ecologica 79 (2015), 532-535.
30. Jovanović L., Ermakov V., Čajka Z.: *Renewable energy resources in Serbia and Russia*, Zaštita materijala 55, No 2 (2014), 133-141.
31. Jovanović L., Jordačijević S., Radosavljević Ž., Anđelković M., *Uloga kompostiranja u funkciji povećanja plodnosti zemljišta i očuvanja biodiverziteta*, Ecologica 58 (2010), 245-250.
32. Jovanović L., Nikolić N.: *Menadžment plastičnog ambalažnog otpada*. Uticaj ambalaže na životnu sredinu, Novi Sad 2000, 89-100.
33. Jovanović L., Nikolin T., Ševaljević M.: *Primarno prečišćavanje zauljenih otpadnih voda*. 32. Stručno-naučni skup sa međunarodnim učešćem. Vodovod i kanalizacija. Zbornik radova. Kladovo 2011, 85-92.
34. Jovanović L., Pešić-Mikulec D., Raonić J.: *Problemi održivog upravljanja biohazardnim otpadom*. Ecologica, posebno tematsko izdanje, br. 15, 2008, 171-176.
35. Jovanović L., Radović V.: *Proizvodnja biogoriva u svetu*. Traktori i pogonske mašine / Tractors and Power Machines, 16, No 3 (2011), 15-23.
36. Jovanović L., Tomić A.: *Implementacija obnovljivih izvora energije kao uslov energetske efikasnosti u Republici Srbiji*, Ecologica 62 (2011), 234-239.
37. Jovanović L.: *Globalni ekološki problemi čovečanstva*. Ecologica. Posebno izdanje, broj 8 (2003), 7-22.

38. Jovanović L.: *Instrumenti zelene ekonomije*, Poslovna ekonomija u tranziciji, Novi Sad 2010. Zbornik Univerziteta EDUCONS za društvene nauke 1 (2010), 467-473.
39. Jovanović L.: *Management of plastic waste*. WASCON 2006. Sixth Int. Conference on the Environmental and Technical Implications of Construction with Alternative Materials. Proceedings, Beograd 2006, 803-812.
40. Jovanović L.: *Ocena metoda prečišćavanja industrijskih otpadnih voda* Ecologica 25, No 2 (2000), 170-172.
41. Jovanović L.: *Perspektive korišćenja termalnih voda Jugoslavije u funkciji efektivnog razvoja privrede*. Elektra I - ISO 14000, Arandelovac 2000, 165-168.
42. Jovanović L.: *Reciklaža kao bitan element održivog razvoja*. Chymicus I – ISO 14000, Arandelovac 2000, 164-167.
43. Jovanović L.: *Renewable energy resources in Serbia*. In: Ermakov V.V. (ed.). Biogeo-chemistry and Biochemistry of trace elements under conditions of technogeneses of the biosphere. Proceedings of the VIII International Biogeochemical School, devoted to the 150th anniversary of the birth of V.I. Vernadsky, Grodno State University, 2013, Moscow: GEOKHI RAS, 2013, pp. 38-42.
44. Jovanović L.: *The possibilities of exploitation of Serbian mineral and thermal waters*. Ecologica 41 (2004), 23-32.
45. Jovanović L.: *The possibilities of exploitation of Serbian thermomineral waters*. In: D. P. Antić and J. Lj. Vujić (eds.), Environmental Recovery of Yugoslavia (ENRY 2001), Belgrade, 2002. 747-751.
46. Jovanović L.: *Usage of renewable energy resources in Serbia*. Research People and Actual Tasks on Multidisciplinary Sciences, Proc. of Fourth Int. Conference held in Lozenec, Bulgaria, 2013. Vol. 2, pp. 224-228.
47. Jovanović S., Jovanović L.: *Perspektive primene biodizela*, Ecologica 54 (2009), 123-127.
48. Jovanović S., Radovanović A., Jovanović L., *Metode proizvodnje bioetanola u svetu*, Ecologica 54 (2009), 117-122.
49. Jovičić Elena; Hanić Aida, *Sistem finansiranja zaštite životne sredine u Srbiji i Republici Češkoj* – Ecologica, posebno izdanje

50. Ljumović, I; Pavlović D; *Izvori finansiranja aktivnosti u oblasti zaštite životne sredine*. Ecologica, (2016)
51. M. Janković, N. Ivanikov: *Jačanje uloge finansijskih institucija u zaštiti životne sredine*. Ecologica, Vol.24, No 86 (2017).
52. Mihajlov, A.: Sustainable corporate development: meat industry. Meat Technology. 1999. Vol. 40, No. 3-5, str. 241- 247.
53. Barjaktarović, M. (2013): *Međunarodni fondovi u funkciji finansiranja projekata obnovljivih izvora energije*, Ecologica, Beograd, br. 69, mart, 2013 str. 51-57. ISSN 0354-3285.
54. Barjaktarović, M. (2013): „Projektno finansiranje obnovljivih izvora energije“, Međunarodna konferencija - Uticaj klimatskih promena na životnu sredinu: Ecologica, IEN i Alfa Univerzitet. Beograd, 22-24 april, ISBN 978-86-89061-01-7. (koautor).
55. Munitlak Ivanović O., Golušin M., Jovanovic L.: *Primena metode analize jaza u strategijskom upravljanju energijom*, Ecologica 66 (2012). 107-113.
56. Munitlak Ivanović O., Jovanović L.: *Osetljivost privrede na klimatske promene*. Ecologica 78 (2015), 117-122.
57. Munitlak-Ivanović O., Jovanović L., Golušin M.: *Veća energetska efikasnost kao uslov razvoja održive energetike u Srbiji*, Ecologica 62 (2011). 109-116.
58. Munitlak-Ivanović O., Mitić P., Raspopović N., Fiskalni prihodi i ekonomska uloga ekoloških poreza u održivoj ekonomiji, Ecologica, 21(75), 375-378.
59. Nikolić N., Jovanović L.: *Management of solide waste*. Ecologica 50 (2007), 58-64.
60. Popović S., Munitlak-Ivanović O., Jovanović L.: *Zelena ekonomija kao faktor razvoja privrede Srbije i prerada manje opasnog otpada*, Ecologica 80 (2015), 693-697.
61. Pearce, Markandya, and Barbier, (1990). „Pearce, David. "Green Economics." *Environmental Values* 1, no. 1, (1992): 3–13.
62. Radović V., Jovanović L.: *The current state in the area of the waste water treatment in the Republic of Serbia - highlight on the risky area of the Autonomous Province of Vojvodina*. Ecologica 69 (2013), 45-50.
63. Rio Declaration on Environment and Development, United Nations Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, 14 June 1992, <http://www.un-documents.net/rio-dec.htm>.

64. Stegić M., *Analiza primene ekonomskih instrumenata u oblasti zaštite životne sredine u Republici Srbiji*: magistarski rad (2008).
65. Stojanović D., Ilić B., Mihajlović D., *Strane direktne investicije u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja lokalnih zajednica u Srbiji*, *Ecologica* 24, No 86 (2017), 265-270.
66. Tional Equity. *Review of Economic Studies* 1978, 4.
67. The Equator Principles III (The Equator Principles Association, 2013)
68. Tomić R.P., Radosavljević M.Ž., Jovanović L.N.: *Research of possibilities for implementation of innovations in advanced systems for biomass and other solid waste treatment*. *TEHNIKA KVALITET IMS, STANDARDIZACIJA I METROLOGIJA* 15 (2015). 1059-1064.
69. Trkulja, Radmila, Dašić, Boban, Grujović Milan; *Finansiranje zaštite životne sredine od strane lokalnih samouprava*.
70. Тематска стратегија ЕУ о одрживом коришћењу природних ресурса 2003.
71. United nations environment programme 2007. Unep backround paper, on green jobs. Nairobi. Kenia united nations office at Nairobi, publishing services section.
72. United Nations Millennium Declaration, UN General Assembly. A/RES/55/2, <http://daccessddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/559/51/PDF/N0055951.pdf>.
73. United Nations Commission on Sustainable Development. Report on the Third Session (11-28 April 1995.) Economic and Social Council. Official Records. 1995. Supplement No.12. E/1995/32 E/CN.17/1995/36. United Nations, New York, 1995
74. Young J., *Klimatski I energetski okvir delovanja EVROPSKE UNIJE do 2030.*, RES fondacija. BOŠ
75. World Commission on Environment and Development. 1987. *Our Common Future*. Oxford University
76. Агенција за заштиту животне средине, Извештај за 2014. и 2015. годину.
77. Агенција за заштиту животне средине, Отпад и подела отпада, Београд.
78. Андевски, М. Етичка утемељеност одрживог развоја. *ТЕМА* 2006. 30 (3). 411-426.
79. Барјактаровић М., Модалитети финансирања обновљивих извора енергије. Међународна научна конференција, Нове стратегије и технологије заштите животне средине. Београд. 2012

80. Барјактаровић М., Стиљковић Б., Денић Н., Осигурање депозита и улагања у еколошки обновљиве изворе енергије у исламском банкарству, *Ecologica*, бр 82, 2016
81. Благојевић, М., “Угрожавање животне средине и радне средине последицама климатских промена”, Зборник радова са конференције Правни и економски изазови климатских промена, 2011, Правни факултет Универзитета у Београду, 2011., стр 5-6
82. Бошковић Н., Одрживо коришћење природних ресурса као основа развоја туризма Србије, Економски факултет Крагујевац, 2015
83. Бренан Ен М, Биби А, Основи Екологије, стр. 35-37 (2008)
84. Вељановски В., ИПА прекогранична сарадња, YUPMA (2010)
85. Веселиновић П., Економски ефекти транзиције и реструктурирања привреде Србије у функцији европских интеграција, Економски институт Београд, 2016
86. Веселиновић П., Масловара Јовановић Ј., Радовановић Б., Померање тежишта економске и регионалне моћи у глобалној економији Међународни научни скуп ИОР-Е-ДА 2017, Косовска Митровица
87. Веселиновић П., Стање и перспективе одрживог развоја светске привреде на почетку новог миленијума, Мегабизнис, година 1., бр. 1, стр 125 148
88. Видас Бубања М., Станковић М., Зелена дигитална економија и одрживи развој, Међународни научни скуп, Одржива привреда и животна средина, Београд, 2014
89. Ивановић В., Гашић М., Плавански Ј, Мацгаљ Ј., *Природа као основ зелене економије*, *Ecologica*, Вол 22 Но 78 (2015) 329-331.
90. Водич кроз Стратегију Европа 2020, Фонд за отворено друштво, Европски покрет у Србији.
91. Вујовић, З., Стручни скуп о учешћу приватног сектора у реализацији еколошких пројеката, Привредна комора Србије, 2016.
92. Вукасовић, В, Тодић, Д, *Environmental Law (Serbia)*, *International Encyclopedia of Laws*, Suppl. 68 (April 2009).
93. Вукша, С., *Улога буџета у финансирању заштите животне средине у Србији*, *Ecologica*, Vol.22, бр. 79 (2015).
94. ГЕФ секретаријат (2010), Могућности за решавање и уклањање ОДС путем ГЕФ програма, семинар о банкама ОДС . ОЕWG – 30, 14. јун 2010.
95. Голуб, А., Струкова, Е.Б.: *Економические методы управления природо-пользованием*, Наука, Москва, 1998.

96. Голубовић С., Голубовић Н, Цветковић П., *Прекогранична сарадња у земљама Западног Балкана – могућности и ограничења*, Теме, Вол 36, Но 4., стр 1613-1629
97. Грујовић М, Дамјановић Р, Петровић Г, Вранић Д, *Институционални и законски оквир заштите животне средине у РС у функцији одрживог развоја*, Ecologica, 2016, No 83, Стр. 434-438.
98. Далмација Б., *Заштита животне средине и водни ресурси*, Природно математички факултет Нови Сад, 2007
99. Дашић Б, Петровић Г, Суботић Ј, *Економски сигнали*, *Издавање из буџета Републике Србије за заштиту животне средине*, 2017
100. Деветаковић С., *Економска структура и развој најважнијих привредних области*, Економски факултет Београд, 2005
101. Дреновак Ивановић М., *Заштита животне средине у законодавству и пракси*, Универзитет у Београду, Правни факултет, 2015
102. Ђурета В., *Шта је циркуларна економија?*, 2014. Вфре.
103. Европски покрет у Србији, *Водичи кроз ЕУ политике*
104. Енергетски портал Србије, *Пословни портал о чистој енергији, кредити и фондови*.
105. Закон о амбалажи и амбалажном отпаду, "Службени гласник РС", број 36/09.
106. Закон о биоцидним производима, "Службени гласник РС", број 36/09 и 88/10.
107. Закон о водама, "Службени гласник РС", број 30/2010.
108. Закон о заштити ваздуха, "Службени гласник РС", број 36/09.
109. Закон о заштити животне средине, "Службени гласник РС", број 135/04 и 36/09.
110. Закон о заштити од буке у животној средини, "Службени гласник РС", број 36/09 и 88/10.
111. Закон о заштити од нејонизујућих зрачења, "Службени гласник РС", број 36/09
112. Закон о заштити природе, "Службени гласник РС", број 36/09 и 88/10.
113. Закон о потврђивању Амандмана на Анекс Б Кјото протокола уз Оквирну конвенцију УН о промени климе, "Службени гласник РС", број 36/09.
114. Закон о процени утицаја на животну средину, "Службени гласник РС", број 135/04 и 36/09.

115. Закон о ратификацији Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту, "Службени гласник РС", број 102/07.
116. Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину, "Службени гласник РС", број 135/04 и 88/10.
117. Закон о управљању отпадом, "Службени гласник РС", број 36/2009, 88/2010, и 14/2016.
118. Закон о хемикалијама, "Службени гласник РС", број 36/09 и 88/10.
119. Далмација Б., *Заштита животне средине, водни ресурси*. Природно-математички факултет Нови Сад., 2008
120. Заштита животне средине, Инжињерство заштите животне средине, Рударско-геолошки факултет, Београд.
121. Званична интернет страница Агенције за заштиту животне средине: <http://www.eea.europa.eu>.
122. Зековић, С., *Економски и тржишни инструменти у политици одрживог развоја у Србији*. Институт за архитектуру и урбанизам Србије, Београд, 2004
123. Зечевић, С., *Институционално систем и право ЕУ*, Институт за европске студије, 2015
124. Милошевић О., Мацгаљ Ј., Новаковић С., *Значај меког права за развој заштите животне средине*, *Ecologica*, Vol.22, No 78 (2015)
125. Извештај о економским инструментима за заштиту животне средине у РС (Министарство пољопривреде и заштите животне средине) за 2015 - индикаторски приказ.
126. Извештај о стању животне средине у РС од 2010-2014 године; Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Агенција за заштиту животне средине.
127. Интегрисани план управљања отпадом, нацрт, пројекат РС, Аустрије и Немачке, 2017
128. Јанковић М., *Извори финансирања којима управљају инострана тела на пољу заштите животне средине*, *Ecologica*, Vol 23, No 83, (2016)
129. Јовановић Ђ, Јовановић Л, Матавуљ М, *Међународни уговори у области заштите животне средине од значаја за Републику Србију у процесу интеграција ЕУ*, *Ecologica* 21, број 75 (2014) .
130. Јовановић Ђ., *Процес ЕУ интеграција и импликације на област животне средине у РС*, *Ecologica*, 21, број 73 (2014).

131. Јовановић Л. (уредник), *Животна средина и одрживи развој*. Ecologica, посебно тематско издање, 2007.
132. Јовановић Л., *Хемија и заштита животне средине*, SITS, Београд, 2010.
133. Јозефина Беке Тривунац, *Улагања у заштиту животне средине*, Ecologica, 19 број 67., 2012
134. Јоксимовић Б., Стефановић Н., Безбрадица Љ., *Транспонованье европске директиве о процени утицаја планова и програма на животну средину у планирању у Србији*, Институт за архитектуру и урбанизам Србије., 2017
135. Каменковић С., Ханић Х., Бугарчић М., *Упоредна анализа еколошких пореза у Србији и земљама ЕУ.*, Међународни научни скуп. "Зелена економија и заштита животне средине". Београд, 2018
136. Кнежевић И, Јеремић В, Авлијаш С, Прекогранична сарадња – инструмент развоја. Фонд за отворено друштво, Центар за примењене европске студије, 2009. стр. 93-102
137. Костадиновић И., Радојичић Ј., *Банкарски сектор у контексту одрживог развоја*. Универзитет у Нишу, Економски факултет, Србија 2017.
138. Конвенција о биолошкој разноврсности, <https://www.cbd.int/sp/>
139. Коцов, Искуство добијања средстава од SAICM., Семинар о банкама ОДС ОЕWG – 30. 14. ЈУН 2010.
140. Крстић Н., Програм за финансијску иницијативу у области животне средине нација UNEP FI, Банкарство 5, 2013.
141. Кузман Б., Барјактаровић М., *Инструменти финансирања заштите животне средине у Србији*, Ecologica, No 89, 2018
142. Лимес, часопис за друштвене и хуманистичке науке, Животна средина ка Европи.
143. Љешевић, М., Животна средина – теорија и методологија истраживања. Универзитет Сингидунум, Факултет за примењену екологију Футура (2010)
144. Маркићевић М., Милановић М., *Управљање опасним отпадом у РС*. Зборник радова Географског факултета у Београду, 2003

145. Миленовић, Б. С. Еколошка економија – теорија и пракса, Универзитет у Нишу, Факултет заштите на раду, Ниш, 2000, 263.
146. Милутиновић, С. *Однос одрживости и одрживог развоја*, ТЕМЕ 36 (2). 597-613., 2012
147. Михајлов, Н. Анђелка, *Основе аналитичких инструмената у области животне средине*. Монографија, стр. 5, (2009).
148. Министарство за европске интеграције, Национални програм за усвајање правних тековина ЕУ, трећа ревизија, 2018
149. Могућности и извори финансирања у области животне средине, Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине, Београд, 2014
150. Мунитлак Ивановић, О., Н. Пенезић, *Економски инструменти у функцији екстерних ефеката*, Зборник радова Конференције “Животна средина ка Европи-ЕнЕ05”, Београд 2005.
151. Национална стратегија за апроксимацију у области животне средине Републике Србије, Сл. гласник 55/05, 71/05 - исправка 101/07:65/08:16/11.
152. Национална стратегија за укључивање Републике Србије у механизам чистог развоја Кјото протокола за секторе управљања отпадом, пољопривреде и шумарства, Сл. гласник РС, бр 55/05, 71/05 (исправка 101/07, 65/06).
153. Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара, Сл. гласник РС бр. 33-12
154. Национална стратегија одрживог развоја и национални програм за интеграцију у ЕУ.
155. Национална стратегија одрживог развоја, Влада Републике Србије, Београд, 2008. <http://www.odrzivi-razvoj.gov.rs/assets/download/Nacionalna-strategija-odrzivog-razvoja-RepublikeSrbije.pdf> („Службени гласник Републике Србије“, бр. 57/08).
156. Национална стратегија одрживог развоја, Сл. гласник РС, бр 55/05, 71/05, 101/07.
157. Национални програм заштите животне средине Сл. гласник РС 12-10 Просторни план РС, Сл. гласник РС, број 88/10.
158. Национални програм заштите животне средине, Влада РС, 2010.
159. Нонић Д., *Одрживо управљање у шумарству и заштити животне средине*, Универзитет у Београду, Шумарски факултет, Гласник шумарског факултета, 2014.
160. Његован, З.: “Економски инструменти као елемент одрживе политике заштите животне средине“, Београд 2004

161. Петровић С., Београдска отворена школа за буџетски систем
162. Петровић Д., Одрживи развој и рецикажа, Црна Гора, 2017
163. Пешић В.Р., Одрживи развој, економика животне средине и природних ресурса. Пољопривредни факултет Београд, 2002
164. Правилник о усклађеним износима накнаде за загађивање животне средине. Сл. гласник РС, бр. 25/15.
165. Привредна комора Србије, Заштита животне средине.
166. Путоказ за развој обновљивих извора енергије. Студија. Центар за међународну сарадњу и одрживи развој.
167. Просторни план РС, Сл. гласник РС, број 88/10.
168. Р. Пешић, Економски инструменти у функцији спровођења и поштовања прописа у области животне средине, http://arhiva.eukonvent.org/downloads2/101008-radmilo_pesic.pdf
169. Регионални центар за животну средину, Teen pack Србија, SEEDLING пројекат
170. Република Србија, Министарство за заштиту животне средине, званична страница
171. Сл. гласник РС бр. 33/12.
172. Стратегија биолошке разноврсности РС, Сл. гласник РС бр. 12/10.
173. Стратегија увођења чисте производње у Републици Србији. Сл. гласник РС, бр. 55/05 исправка 101/07, 65/08.
174. Стратегија управљања отпадом 2010-2019 г. Сл. гласник 55/05, 71/05, 101-07.
175. Стратегијом управљања отпадом Републике Србије („Службени гласник РС“, број 29/10).
176. Стевановић Чарапина Х., Управљање отпадом у оквиру циркуларне економије. Амбасадори одрживог развоја, 2014
177. Тодић. Д., Климатске промене, Циљеви стратегије “Европа 2020” у области климатских промена, Водич кроз Стратегију “Европа 2020”., стр.64.
178. Тодић., Д, Тематска стратегија ЕУ о одрживом коришћењу природних ресурса, изворни научни рад, 2009.
179. Тривић, Н., Петров. В., Концепт одрживог развоја и могућност вредновања – теоријско одређење, Анали Економског факултета у Суботици, Вол. 51. број 33
180. Унковић М., Кордић Н., Одрживи развој и екологија. X Међународни научни скуп „Синергија 2012“, Зборник, стр. 12. Приступ: <http://goo.gl/dKW83K>, 12.05.2015. (стр. 11-21).

181. Упитник OECD, извршно тело ЕАР-а, "Survey on the Use of Economic Instruments for Pollution Control and Natural Resources Management in the New Independent States". Мimeo. ЕАР Task Force, 1999.
182. Устав Републике Србије, Службени Гласник РС, бр . 98/06.
183. Устав Републике Србије, Службени гласник РС. бр 98/05.
184. Уредба о одлагању отпада на депоније („Сл.гласник РС, бр. 92/2010)
185. Хоџић А., Преглед стратегије Европа 2020, Стратегија за паметан, одржив и инклузиван раст, 2014
186. Црнобрња М., Трбовић А., Ефекти интеграције Србије у ЕУ. Универзитет Сингидунум. Факултет за економију, финансије и администрацију, 2009
187. Закона о Влади („Службени гласник РС", бр. 55/05, 71/05–исправка, 101/07, 65/08 и 16/11). Члан 45. став 1. Стратегија за примену Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине - Архуска конвенција.
188. Штрбац Н., Вукотић М., Воста Д., Сокић М., Одрживи развој и заштита животне средине. Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Бор, Србија, 2012
189. Штрбац Н и др., Рециклажа и одрживи развој 4 (2011).. 18-29

ИНТЕРНЕТ ИЗВОРИ:

190. www.milovancevic.com/images/.../2_STRATEGIJA_ODRZIVOG_RAZVOJA.pdf
191. www.indicator.sepa.gov.rs/slike/pdf/o.../nacionalna-strategija-odrzivog-razvoja-srbije
192. www.anthropocenemagazine.org.
193. www.un.org/millenniumgoals
194. www.sepa.gov.rs/
195. www.konkursiregiona.net/category/kolumne/milan-balinda
196. <http://indicator.sepa.gov.rs>
197. <http://epi.Yale.Edu> (1.7.2015) .

198. http://www.rsjp.gov.rs/malodrvo/bazastrategija/9_zastita_zivotne_sredine/9_10_nacionalni_program
199. https://ec.europa.eu/neighbourhoodenlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2015/20151110_report_serbia.pdf.
200. <https://www.energetskiportal.rs/finansiranje/fondovi/>
201. http://arhiva.eukonvent.org/downloads2/101008-radmilo_pesic.pdf
202. https://www.researchgate.net/...zivotne_sredine/.../Osnove-analitickih-instrumenata
203. [http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Glossary:European_Union_\(EU\)](http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Glossary:European_Union_(EU)).
204. <http://www.basel.int/text/documents.html>
205. www. GEF fondovi UNEP. Com
206. <http://ec.europa.eu/environment/eussd/>
207. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0400:FIN:EN:PDF>
208. <http://www.kgh-drustvo.rs/>
209. www.ekologija.gov.rs/...otpadom/...otpada/
210. <http://www.unep.org>.

9. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

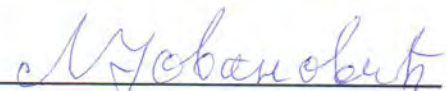
На основу целокупне анализе структуре о садржака докторске дисертације кандидата МА Биљане Радовановић на тему: “Финансирање заштите животне средине у Републици Србији”, Комисија констатује да је докторска дисертација адекватно постављена према одобреној концепцији и даје неоспоран научни допринос истраживању начина финансирања заштите животне средине у Републици Србији и њене све веће важности као услови укључивања у заједницу европских народа. С обзиром да је докторска дисертација веома актуелна, оригинална и коректно методолошки постављена, Комисија

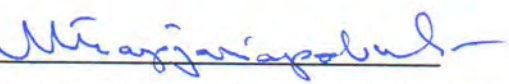
ПРЕДЛАЖЕ

Наставно–научном већу Факултета за финансије, банкарство и ревизију Алфа БК Универзитета у Београду, да прихвати докторску дисертацију кандидаткиње МА Биљане Радовановић и да одобри јавну одбрану.

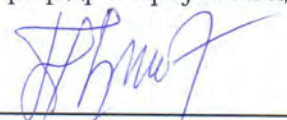
У Београду, 18.07.2018

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

1.
Проф.др Лариса Јовановић, проф.емеритус

2.
Проф.др Миљана Барјактаровић, ред. проф.

3.
Проф.др Маријана Видас Бубања, ред. проф.

4.
Проф.др Петар Веселиновић, ред. проф.